

การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม
 รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

Development of Teachers' Potential on School Operation of Student Assistance System at
 Laokhampittayakhom Ratchamangkhlapisek School under the Office of Secondary
 Educational Service Area 21

ปิยะนุช เสถา*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร**

ดร.ละม้าย กิตติพร***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) หาแนวทางพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) ติดตามผลการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จำนวน 11 คนและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 39 คน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการเป็น 2 วงรอบแต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผนขั้นการปฏิบัติการขั้นการสังเกตการณ์และขั้นการสะท้อนกลับ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบการนิเทศและแบบบันทึกรายงานการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก

1.1 สภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู พบว่า ครูยังไม่สามารถดำเนินงานตามแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา ได้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องถูกต้องตามกระบวนการ

1.2 ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูพบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 องค์ประกอบ ทำให้ครูไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ใช้แนวทางการพัฒนา 3 แนวทางที่ได้มาจากการร่วมประชุมวางแผนร่วมกัน ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การนิเทศภายใน

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพครู, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

* ครูศาสตราจารย์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** ประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จำนวน 11 คน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี และปฏิบัติได้ได้ตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนภายใน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ได้อย่างทั่วถึง ครูเข้าใจในบทบาทของผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งส่งผลให้ช่วยเสริมสร้างคุณภาพที่ดีแก่นักเรียนทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to investigate the conditions and problems of teachers in operating the student assistance system, 2) to establish the guidelines for developing teachers' potential in operating the student assistance system, and 3) to follow up the development of teachers' potential in operating the student assistance system at Laokhampittayakhom Ratchamangkhlapisek School under the Office of Secondary Educational Service Area 21.

The target group included the researcher, 11 co-researchers, and 39 key informants. The research employed two spirals of Participatory Action Research (PAR) comprising four stages: planning, action, observation and reflection. The research instruments were an interview form, an observation form, a set of questionnaires, a test, a supervision form, and minutes of the meetings. The analysis of data was done through content analysis. The statistics used for data collection were percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The conditions and problems of teachers in operating the student assistance system at Laokhampittayakhom Ratchamangkhlapisek School revealed that:

1.1 In terms of conditions, the teachers has not fully utilized the student assistance system in accordance with the operation process. The elements of the student assistance system were Knowing individual student, Student screening, Student support and development, Prevention, assistance and problem solution, systemically and continuously

1.2 Regarding the problems, the teachers lacked knowledge and understanding concerning all five elements of student assistance system and steps of school operation. Consequently, the teachers were unable to assist at-risk students in terms of behavioral problems effectively.

2. The guidelines for developing teacher potential on the operation of student assistance system at Laokhampittayakhom Ratchamangkhlapisek School comprised: 1) a best practice visit, 2) a workshop, and 3) an internal supervision.

3. According to the development of teachers' potential on the operation of student assistance system at Laokhampittayakhom Ratchamangkhlapisek School under the Office of Secondary Educational Service Area 21, it was found that the researcher and 11 co-researchers gained awareness and realized the

importance of school operation of the student assistance system. Consequently, they gained better knowledge, understanding and skills. The participating teachers were also able to follow the instructions effectively, which were likely to prevent and solve all students' problems. In addition, the participating teachers understood of their duty of care to the students. As a result, the students could develop themselves toward their fullest capacities in terms of physical and mental conditions, intelligence, abilities, morality, ethics and desirable characteristics.

Keywords : Teacher Potential Development, Student Assistance System

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนโดยยึดหลักว่าทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษาซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือเรื่อง ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5) ทั้งนี้การจัดการกระบวนการเรียน ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ (กรมสุขภาพจิต, 2554, หน้า 14) นอกจากนี้จะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนแล้วการป้องกัน และช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจาก สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก อำเภอเชกกา จังหวัดบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดกลาง มีนักเรียนทั้งสิ้น 534 คน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จากการรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ประจำปีการศึกษา 2558 ที่ผ่านมา พบว่ามีเด็กนักเรียนบางคนยังไม่ประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบวินัยของทางโรงเรียน เช่น การแต่งกายผิดระเบียบของทางโรงเรียน การหนีเรียน ขาดเรียน ไม่เข้าชั้นเรียน ดุดมก บัญหาชู้สาว มีนิสัย ก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท ลักขโมย ยาเสพติด (โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก, 2558, หน้า 2) จากปัญหาดังกล่าวโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ได้ดำเนินการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยมีครู ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ปรากฏว่างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก นั้นยังไม่สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้เท่าที่ควร เนื่องจากบุคลากรยังขาดความรู้และความเข้าใจ เอาใจใส่และการประสานงานที่ดี และไม่สามารถนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง (โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก, 2558, หน้า 3)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียนของโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เพราะครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียนของโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับครูทุกคนในโรงเรียนซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของเคมมิสและแมกแทการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988 หน้า 11, อ้างถึงใน งามอาจ นัยวัฒน์, 2553, หน้า 301-303) คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยมุ่งหวังให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ทางด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและสามารถแก้ไขพฤติกรรมเบื้องต้นด้วยระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะมีผลต่อนักเรียน โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและประเทศชาติต่อไป

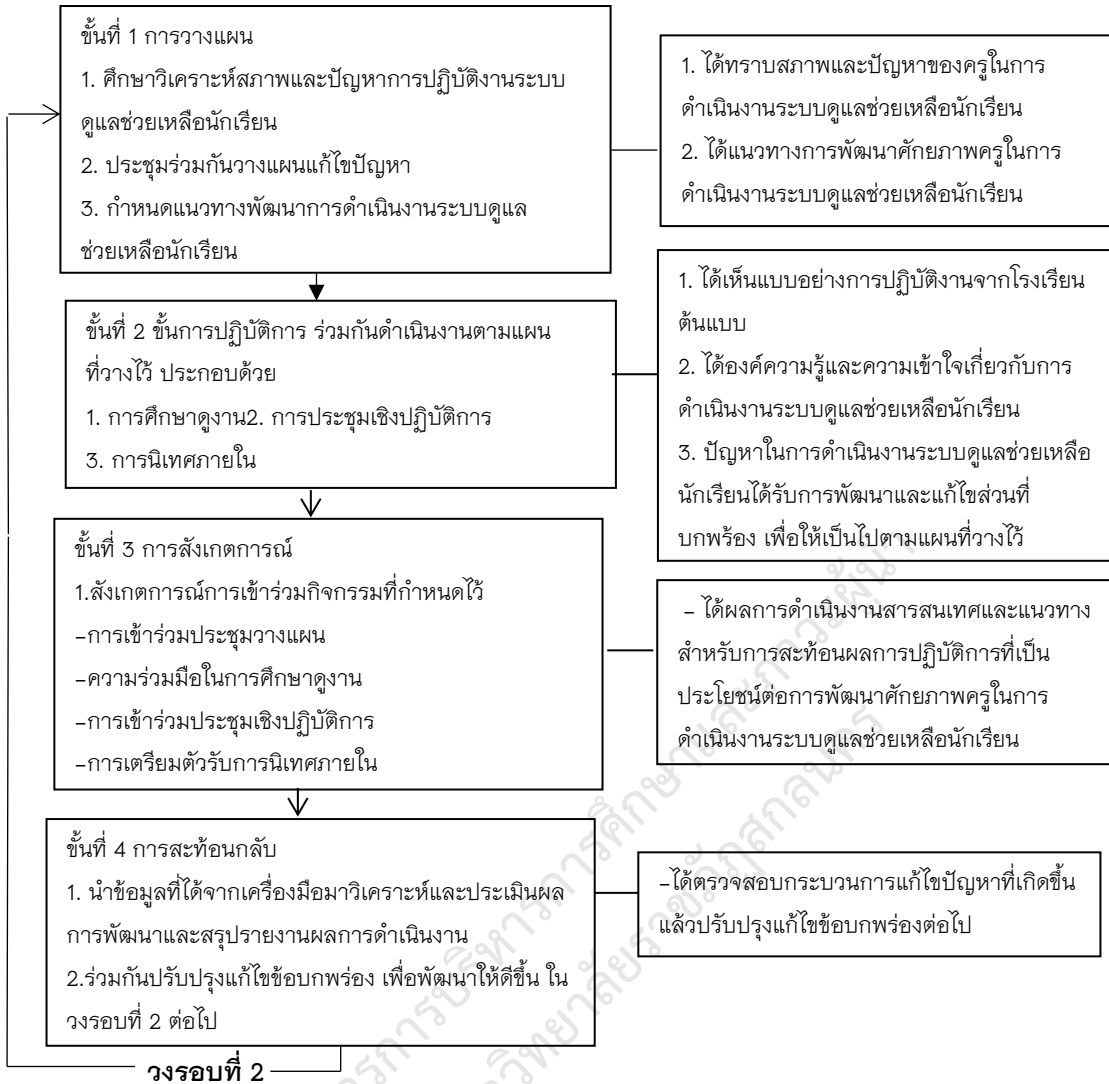
คำถามการวิจัย

1. สภาพและปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียนโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียนโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียนโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. เพื่อหาแนวทางและดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียนโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหล่านักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มผู้วิจัย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย คือ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2558 ผู้ร่วมวิจัย คือ ครูโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก จำนวน 10 คน ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คน ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 39 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นิเทศ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก และรองผู้อำนวยการโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก รวม 2 คน กลุ่มตัวแทนนักเรียน ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ห้องเรียนละ 2 คน

จาก 12ห้องเรียน จำนวน 24 คน ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากนักเรียนที่เป็นหัวหน้าห้อง ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นหัวหน้าห้อง วิทยากร คือ ผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 ฉบับ
2. แบบสังเกต จำนวน 2 ฉบับ
3. แบบสอบถามจำนวน 3 ฉบับ
4. แบบทดสอบก่อน-หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 1 ฉบับ
5. แบบการนิเทศ จำนวน 1 ฉบับ
6. แบบบันทึกรายงานการประชุม จำนวน 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ระยะเวลาในการดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม 2559-ธันวาคม 2559 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ข้อมูลที่สร้างขึ้น คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบบันทึกการนิเทศ และแบบบันทึกการประชุม จากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนกิจกรรมการพัฒนา

2. การศึกษาสภาพปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวางแผนการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลจากการประชุมครู การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหา ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้วิจัยดำเนินการศึกษาดูงาน นำกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนเซกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประชุมเชิงแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบก่อนและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ (%)
2. ค่าเฉลี่ย
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
4. ร้อยละความก้าวหน้า

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพ และปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปรากฏว่ายังไม่สามารถดำเนินการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ขาดระเบียบวินัย ไม่มีความรับผิดชอบ

1.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและเป็นระบบ ไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาดูงาน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้กำหนดการศึกษาดูงานที่โรงเรียนเซกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เขต 21 เพื่อศึกษาตัวอย่าง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระยะเวลา 1 วัน

2.3 การนิเทศภายใน เพื่อให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ตามกำหนดการนิเทศภายใน ในขณะที่ครูดำเนินการ พัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมี นายปราโมทย์ คำเพชรดี ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก เป็นผู้นิเทศ

3. ผลการพัฒนาการศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า

3.1 การศึกษาดูงาน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนบ้านเซกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้เห็นตัวอย่างการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานอยู่ในระดับมาก มีความประทับใจเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาดูงาน เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน รูปแบบกิจกรรม ตลอดจนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และรูปแบบกิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

3.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ จากการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาและ 5) การส่งต่อนักเรียน คณะแนวของผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากร้อยละ 53.64 เพิ่มเป็นร้อยละ 86.6 และต้องการคำแนะนำ และความช่วยเหลือในขณะทำการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องการรับการนิเทศภายใน จากผู้นิเทศที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ผลการนิเทศภายใน ผลการดำเนินงานรอบที่ 1 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน และได้ลงมือปฏิบัติดำเนินงานพร้อมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน แต่เมื่อร่วมกันวิเคราะห์และสะท้อนผลการดำเนินงาน พบว่า ยังมีการดำเนินงานที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา อีกทั้งมีระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย ผู้ร่วมวิจัยจึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ให้ทุกคนพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวงรอบที่ 2 และให้มีการนิเทศภายในให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด จึงได้ดำเนินการวิจัยในวงรอบที่ 2

ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 หลังการได้ดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศ และเพิ่มการให้ความรู้ในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การคัดกรองนักเรียน 2) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 3) การป้องกันช่วยเหลือ และแก้ปัญหานักเรียน ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดีผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจของกลุ่มผู้วิจัย และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานเป็นเชิงประจักษ์ กล่าวคือ นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่ม ที่มีปัญหา เมื่อได้รับความช่วยเหลือตามระบบที่ได้รับการพัฒนา สามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้นปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ลดลง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น มีความพฤติกรรมขาดเรียนบ่อย มาเรียนสาย หนีเรียน ขาดระเบียบวินัย ไม่มีความรับผิดชอบ การแต่งกายไม่ถูกระเบียบของสถานศึกษา อีกทั้งครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจากผลการประเมินการสำรวจการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวม ด้านความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ด้านความสามารถในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย (และด้านความคิดเห็นของครูต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญประสพ กุลศรี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครราชสีมา เขต 1 พบว่า ก่อนการพัฒนาครูผู้ปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำให้การปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างไม่ดีเท่าที่ควร

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาดูงานโรงเรียนเชกา อำเภอเชกา จังหวัดบึงกาฬ เพื่อศึกษาตัวอย่างการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ (เอกชัย เปี้ยอู๊ด 2551, หน้า 18) กล่าวว่า การศึกษาดูงาน หรือการทัศนศึกษา เป็นการพัฒนาบุคลากรที่ได้ไปพบเห็นการปฏิบัติจริงนอกโรงเรียนการที่จะไปศึกษาดูงานต้องมีการวางแผน กำหนดสถานที่ที่จะศึกษาดูงาน หรือโรงเรียนที่ทำการศึกษาดูงานแล้วประเมินผลการไปศึกษาดูงาน หรือโรงเรียนที่ทำการศึกษาดูงานแล้วประเมินผลการไปศึกษาดูงานเพื่อนำปรับใช้ในโรงเรียนของตนเองและงานวิจัยของสิทธิศักดิ์ อุสาพรหม (2552, บทคัดย่อ) ซึ่งได้วิจัยการพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านอุโนนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ที่ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ ศึกษาดูงานและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ความสามารถในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการประเมินการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการประเมินการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลังการประชุมเพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ 53.64 เพิ่มเป็นร้อยละ 86.67 และผลการประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวม วงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง วงรอบที่ 2 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับบัณฑิตย งามแวงวารี (2552, หน้า 40) ที่กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการให้ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาบุคคลกรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานทำให้งานที่ทำมีคุณภาพได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3 การนิเทศภายใน เพื่อให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ตามกำหนดการนิเทศภายใน ขณะนี้ครูพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้นิเทศ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเหล่าคามพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก การเปรียบเทียบผลการประเมินการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนวงรอบที่ 1 และ 2 โดยรวม มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สายัณห์ กัลยาไสย (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงาน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนธรรมบวรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ดำเนินการ พัฒนาโดยกลยุทธ์ประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานการมอบหมายงาน การนิเทศกำกับติดตาม และสอดคล้อง กับนภัสวรรณ ริเวรา (2557, บทคัดย่อ) การศึกษาพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโรงเรียนบ้านนาดีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีการพัฒนาบุคคล การให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการศึกษาเอกสารการประชุม ปฏิบัติการตามนิเทศภายใน

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเหล่าคาม พิตยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า

ผลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพครู ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวทาง 3 แนวทาง คือ การศึกษาดูงาน ที่โรงเรียนเซกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 การประชุม เชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในพบว่า 1) ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข้ปัญหา และการส่งต่อนักเรียน 2) หลังการได้ร่วมประชุมปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากร้อยละ 53.64 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 86.67 3) ครูผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ของการดำเนินการประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาศึกษาข้อมูลนักเรียนจากการใช้ทะเบียน สละสม แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) แบบสัมภาษณ์นักเรียน การเยี่ยมบ้านนักเรียน และแบบบันทึกการ ตรวจสุขภาพ การคัดกรองนักเรียน ครูประจำชั้นวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน จากทะเบียนสละสม แบบประเมินพฤติกรรม เด็ก (SDQ) แหล่งข้อมูลอื่นๆ คัดกรองนักเรียน ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมเสริมรวมจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน มีการส่งเสริมให้นักเรียน แสดงออกเต็มความสามารถจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีคุณภาพ การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข้ปัญหานักเรียน ครูที่ปรึกษาให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้น ประสานงานกับครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน ดังนี้ กิจกรรมในห้อง กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรม เพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครองช่วยเหลือนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดี และการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนได้จัดตั้งเครือข่ายส่งต่อภายนอก มีการส่งต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งดำเนินการ ตามองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 4) และผู้ที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินงานคือ ครูที่ปรึกษาโดยประสานความร่วมมือกับครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเวศ พิมพา (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการ พัฒนาบุคคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนบ้านคำภู อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย พบว่า การมีระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนในการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจสติ ปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุข และมีลักษณะอันพึงประสงค์ การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพนั้นบุคคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญในการดำเนินงาน สอดคล้องกับสุนันทา ประทุมรัตน์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาครูด้านระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนบ้านม่วง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในวงรอบที่ 1 ครูโรงเรียนบ้านม่วงมีความรู้ความเข้าใจสามารถ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีขึ้นแต่ยังมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติ จึงได้ร่วมกันแก้ไข้ปัญหา โดยพัฒนาใน วงรอบที่ 2 ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี และปฏิบัติได้

ตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถป้องกันแก้ไขปัญหาของนักเรียนภายในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง ครูเข้าใจในบทบาทผู้ดูแลและช่วยเหลือนักเรียนซึ่งส่งผลให้คุณภาพที่ดีให้แก่แก่นักเรียนทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการผลการวิจัยไปใช้

1.1 การศึกษาดูงานควรไปศึกษาดูงานมากกว่า 2 โรงเรียน หรือ โรงเรียนที่ไปศึกษาดูงานเป็นโรงเรียนระดับภาค หรือระดับประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ได้ศึกษาดูงานกว้างมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.2 ควรมีการปรับปรุงระยะเวลาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสม ควรมีแผนปฏิบัติการ การนิเทศภายในที่ชัดเจน และควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะได้ลดปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์

1.3 ควรขยายเวลาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ จาก 1 วัน เป็น 2-5 วัน และมีการฝึกปฏิบัติการให้ครบทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการมีความเข้าใจเกิดทักษะ และสามารถปฏิบัติได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ครู บุคลากร ทำวิจัยปฏิบัติการ เพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมด้านต่างๆ ของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และพัฒนาการดำเนินงานด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีต่อสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง